

NABESCHOUWING

Kees Jansma & Mart Smeets

Nabeschouwing

INSIDE

© 2022, Kees Jansma en Mart Smeets
Omslagbeeld: Barton van Flymen
Omslagontwerp: Loudmouth, Utrecht
Binnenwerk: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 6567 3
ISBN 978 90 488 6568 0 (e-book)
NUR 489

Eerste druk: oktober 2022
Tweede druk: november 2022

www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Inside is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	7
Kees & Mart	15
Kees, van het voetbal	23
Op de koffie in Doorn	27
Alleen in Doorn	49
Ouders	53
Moeder	63
Mart en basketbal	67
Geen voetballer worden	77
En dan nog dit...	85
Baantjes	93
Zo is het gekomen	99
Olympische Spelen: Tokio-Barcelona	127
Een shooting-forward in het peloton	151
De late jaren zeventig en de doorbraak	167
1976	189
1980	195
Leermeester Selinger	199
Mijnheer Michels	211
Met mijnheer Michels op Hawaii	217
Terugkeer van Kees bij de NOS	223
We gaan het anders doen	235
De eikeltjes van Jansma	245
Zeist	259

Olympische Spelen: Atlanta-Rio de Janeiro	269
Intermezzo: Martijn Lindenberg	277
Extra inspanningen bij de Spelen	281
Marts slotjaren bij de NOS: Londen en Rio	297
Portretten	305
De Avondetappe	319
Perschef is ook een beroep	333
Commerciële televisie, <i>here I come</i>	347
Schnabbels	363
Derksen	373
Johan en de blues	377
Muziek	385
Sport op de Nederlandse buis	399
De roep van d'oude meester	421
Hans Jansma	427
De lijstjes van Kees	439
De lijstjes van Mart	443

Voorwoord

Het huis van Mart Smeets in Haarlem, op een woensdagmiddag. Buiten zet het carillon nog maar eens in, binnen, aan de eettafel, gaat het gesprek over vliegcrashes. Bij twee sportjournalisten van het kaliber Smeets en Jansma verloopt zo iets als volgt:

‘De Bijlmerramp werd bekend tijdens Studio Sport, weet je dat nog Mart? Wij presenterden samen.’

‘Nee hoor.’

‘Wel. Wij zaten naast elkaar. Halverwege de uitzending werd er ingebroken door iemand van het journaal.’

‘Kan niet. Ik zat toen keurig in Montreal, voor het wielrennen.’

‘Ik zou zweren dat wij naast elkaar zaten, hoor.’

‘Het was Annette van Trigt. Tijdens de ramp met de Suriprofs was ik er trouwens ook niet. Zat ik bij het basketbal in Athene.’

‘En de MH17?’

‘Midden in een etappe van de Tour de France.’

De bedoeling was dat we zouden praten over het boek dat ze samen hebben gemaakt, over het feit dat ze weliswaar jaren achtereen aan dezelfde desk het sportnieuws presenterden maar elkaar eigenlijk helemaal niet goed kenden en hoe dat nu, na al die intensieve gesprekken, veranderd was. Over de ontdekking dat ze samen als kind gelijktijdig in het Olympisch Stadion moeten zijn geweest om naar de baanwedstrijden van Arie van Vliet en zijn tijdgenoten te kijken. Over hun vaders, hun opvoeding en hoe de

echo van de oorlog een schaduw legde over hun jeugd.

Maar de thee is nog niet eens geserveerd of we praten alweer over sport en over de grote emoties die dit nog steeds bij beiden kan opwekken. Het gaat over kippenvel en tranen en huilen en dus ook al snel over die koude middag in Meerssen, toen televisiekijkend Nederland zag hoe Mart met een snotterende en huilende Gerrie Knetemann in zijn armen stond.

‘Gerrie was steenkapot, maar hij was die middag niet de enige. Ik was het ook. Ik had net vijf uur achterop die motor gezeten, bij min zoveel. We stonden elkáár vast te houden, de Kneet en ik. Ik ondersteunde hem, maar hij stutte mij net zo goed. En toen kwamen bij Gerrie de tranen. Ik zal het nooit vergeten. Zoals ik ook niet meer zal vergeten waar ik was toen ik hoorde dat hij dood was. Ik stond in een grote platenzaak in Austin, Texas. Telefoon. Een stem uit Nederland, Tonny Eyk. ‘Gerrie is dood.’ Ik weet nog dat ik...oh, wacht even.’

De fluitketel begint geluid te maken, net nu zijn echtgenote Karen een ogenblik de kamer heeft verlaten om nog snel even de brievenbus te legen voordat de lunch wordt geserveerd. Het zorgt voor lichte paniek aan tafel.

Waar Smeets en Jansma ongeëvenaard goed in zijn, is in het omgaan met sportmensen, in het doorgronden van sportmensen, in interviewen, in nieuws brengen, commentaar geven, een filmpje van 2 minuut 31 tot op de nanoseconde precies inspreken, ellenlange uitslagen zonder stotteren oplepelen en nog honderdduizend andere dingen. Waar ze minder in uitblinken, zijn huishoudelijke taakjes.

Thuis, in Doorn, heeft Kees pas na heel lang oefenen enige controle verkregen over zijn eigen Nespresso-apparaat, een prestatie waar hij in het openbaar over spreekt op een toon die doet vermoeden dat hij zojuist cum laude is afgestudeerd in de moleculaire genetica. Maar een fluitketel vol kokend water, dat is andere koek.

‘Mart, er komt een raar geluid uit de keuken.’

‘Ik hoor het ook.’

‘Het komt van het fornuis.’

‘Ja.’

‘Mijn god. Net nu Karen er niet is.’

Het gefluit wordt luider. De tactiek van Jansma - *negeren* - helpt niet. Smeets besluit in te grijpen en staat op. Dat gaat met wat gesteun gepaard, want het langere tijd in één houding op een stoel zitten, zorgt ervoor dat zijn gewrichten inmiddels de soepelheid hebben van een roestige ophaalbrug. Het is de tol van een leven lang heen en weer rennen over harde basketbalvloeren, honderden kilometers op koude bergpassen achterop een motor achter wielrenners aan racen, tienduizenden mijlen vrijwillig opgevouwen zitten in veel te kleine vliegtuigstoelen van Rocky Mountains Air of Alaska Airways op weg naar een wedstrijd van de Arizona Wildcats of de Seattle Seahawks.

Mart haalt de fluitketel van het vuur en verzorgt de thee. Wanneer dat is gebeurd, gaat hij zuchtend weer zitten. Leeftijd en lichaam dwingen hem soms even rust te nemen, zoals onlangs, toen Karen en hij een weekje in de Provence verbleven. Op de vraag of het tijdelijke nietsdoen in Frankrijk was bevallen, volgt een typisch Mart Smeets antwoord. ‘Het was fan-tás-tisch! Werkelijk waar. Ik kon elke dag van de week *L'Équipe* lezen. El-ke dag. Zeven sporten worden daar gecoverd. Ze-ven! En niet een beetje weggestopt in een hoekje, nee, página, na página, na página... Ja? Heer-lijk! Oooh, jongen, dat is toch zo geweldig. Ge-wel-dig!’

Karen keert tot opluchting van beide heren weer terug. In de keuken ruikt het al snel naar soep. We praten verder over huilen.

Mart: ‘Ik schiet snel vol. Vooral als het iets met dieren te maken heeft. Filmpjes van katten die uit een boom gered worden, het liefst door heel dappere brandweermannen; daar zit ik met vochtige ogen naar te kijken. Kan ik niks aan doen.’

Een korte stilte.

Mart: ‘Ik heb zelf trouwens ooit een paard uit een sloot gered.’

Kees: 'Ja?'

'Is niet moeilijk hoor.'

'Nee, maar persoonlijk vind ik het wel een goed shot.'

Karen begint met opscheppen. Goulashsoep. Mart zegt dat hij moest slikken bij het afscheid van Federer, zoals iedereen. Zijn echtgenote merkte het direct aan zijn stem. Wanneer de sport zijn ziel raakt, begint hij onbedoeld omfloerst te klinken. 'Dikke strot. Dan krijg je dat. Bij Federer was het flink slikken. Maar ik schaam me niet voor mijn tranen.'

Jansma is zelfs nog emotioneler en schaamt zich evenmin. Hij zat onlangs nog met natte ogen voor de televisie toen hij Annemiek van Vleuten met een gebroken elleboog wereldkampioen zag worden in Australië. 'En wat me dan het meest ontroert, is dat Marianne Vos in het tweede groepje juichend over de streep komt. Zo'n fenomenaal grote sportvrouw als Marianne, fietsend in de schaduw van een ander, blij voor een ander... Fantastisch vind ik dat. Dan houd ik het ook niet droog.'

Op beeld hebben ze nog nooit een traan gelaten, al scheelde het soms niet veel. Bijvoorbeeld bij het overlijden van Jean Nelissen, sinds mensenheugenis de schaduw van Mart Smeets bij elke grote wielervedstrijd. 'Karen en ik rijden door Spanje. Een arts belt en vertelt me dat Jean dood is. Ik moet eerst flink slikken. Daarna belde ik naar Hilversum. 'Jongens, Jean is dood.' Kun je over een half uur in Murcia zijn?', vragen ze. Dan zorgen we dat daar een cameraploeg klaar staat. Karen racet er als Max Verstappen naartoe. Ik heb een korte broek aan. Gelukkig lag er nog een colbertje in de auto. De cameraman was zo klein dat hij op een krat moest staan, gek dat ik dat nog weet, maar mijn blote benen bleven gelukkig buiten beeld. Zo heb ik het in memoriam uitgesproken van mijn vriend, Jean Nelissen, in korte broek, met Karen op een afstandje, op de gemeentegrens van Murcia, voor een cameraman op een kratje. Toen heb ik het wel even moeilijk gehad. Dat was een zware klus. En het moest er in één keer op, vond ik.'

Mart krijgt tijdens de lunch twee keer kippenvel. Kees één keer. Het oprecht ontroerd raken door sport luistert nauw.

Mart: 'Gisteren heeft Aaron Judge het homerun-record van Roger Maris verbeterd. Dat is een heel grote prestatie, maar ik krijg geen tranen van records. Er is meer voor nodig dan koele cijfers alleen. Er moet altijd een verhaal aan vastzitten, iets extra's.'

Kees: 'Als het een worsteling is geweest voor iemand om nog één keer iets te presteren en het lukt; dat emotioneert mij. Rintje Ritsma onderging op het einde van zijn loopbaan zo'n worsteling. Als ik hem dan tijdens zijn afscheidsronde zag schaatsen, moest ik wel op mijn tanden bijten.'

'Serena Williams is een fantastische sportvrouw. Maar ze ontroert me niet. Ik zag hoe ze steeds rijker werd en een steeds groter boegbeeld werd voor de grote sportmerken, maar ik zag ook hoe haar tennisprestaties evenredig terugliepen. Dat voorkomt bij mij ontroering. Maar het afscheid van Rintje was inderdaad heel emotioneel. En wat dacht je van Eddy Merckx?'

'Toen zijn zoon brons won, op de Spelen?'

'Ach Kees...'

'Ja, dat was wat.'

'Tra-nen.'

'Ik ook, hoor.'

'Tranen met tuiten, Kees.'

Het is mooi om ze zo te horen. Samen zijn ze 150 jaar oud maar het vermogen tot bewonderen is nooit aangetast geraakt. Ze kregen een blik in de coulissen van de sport, zagen dingen waar het grote publiek van achterover zou slaan, maakten kennis met de zwarte kanten van de sport - met het bedrog, het gelieg, het gerommel en geritsel. Maar cynisch werden ze nooit.

Ze komen uit een tijd dat de afstand tussen de sporter en de media nog niet de afmetingen van een ravijn had aangenomen en zelfs voetballers graag bereid waren tot langdurige persoonlijke gesprekken en

ook na een wedstrijd gewoon zeiden wat ze vonden, in plaats van zich staand voor een spuuglelijk sponsorbord uit te drukken met een voorzichtigheid die je eerder van een minister van Defensie verwacht.

Het bracht hen vanaf de jaren zestig in de directe nabijheid van de grootsten van hun tijd. Wanneer je een lijst zou moeten maken van iconische sporters die door de twee zijn bevraagd of van heel dichtbij geobserveerd, krijg je een line-up waarmee je een compleet Olympisch toernooi kunt vullen.

Een hevig transpirerende Kees Jansma liep in 1974 door de bloedhete aankomsthal van het vliegveld in Kinshasa, op een paar meter afstand verwijderd van Mohammed Ali, de grootste sporter aller tijden.

Mart Smeets werd na zijn eerste langdurige gesprek met Michael Jordan door hem bij de arm gepakt, de Bulls kleedkamer ingeleid en één voor één aan zijn teamgenoten voorgesteld. Aan de lunchtafel doet hij even voor hoe dat ging.

‘Mr. Smeets, this is Mr. Pippen.’

‘Mr. Smeets, this is Mr. Grant.’

‘Mr. Smeets, this is Mr. Rodman.’

Zo hebben ze nog duizenden voorbeelden. Mart interviewde Eric Heiden, voormalig schaatswonderkind en later chirurg, in een Amerikaanse operatiezaal. (“Kun je tegen bloed?”, vroeg hij aan mijn cameraman Frank. En daarna zette hij de bijl in iemands schouder.)

Kees was in 1978 in Argentinië toen een elftal van de internationale sportpers een vriendschappelijke wedstrijd zou spelen tegen een plaatselijk team. De Franse voetballende Raymond Kopa leefde nog en speelde mee, net als de wereldkampioenen Bobby en Jack Charlton en de Italiaanse international Facchetti. Ze kwamen een man tekort en vroegen of Jansma wilde meedoen. ‘Dat heb ik gedaan. We wonnen met 5-2. Bij 4-1 kregen we een strafschoop. Jack Charlton knikte naar me en zei dat ik ‘m moest nemen. Ik scoorde. Even later kreeg ik een schouderklopje van Bobby Charlton. Het

is een van de hoogtepunten uit mijn leven. Er zaten tienduizend man op de tribune. Niemand kan het controleren, maar het is echt gebeurd.'

Karen zet brood op tafel. Ze heeft speciaal voor Kees witte bolletjes gehaald. De twee mannen eten en praten intussen over hun professionele verleden.

Mart leverde tijdens zijn imposante loopbaan commentaar bij ontelbaar veel sporten, maar voetbalwedstrijden deed hij alleen wanneer er heel veel zieken op de redactie waren. Jansma heeft naast voetbal ook talloze andere sporten gedaan, soms noodgedwongen en uit de losse pols. Tijdens de Spelen van Lake Placid bijvoorbeeld, vond hij zichzelf tot zijn eigen verbazing terug in het commentaarhok bij de ijshockeywedstrijd Zweden-Tsjechoslowakije. Een van de dik onderstreepte zinnen in zijn haastig neergepende aantekeningen voor die wedstrijd, was:

GEEN BAL ZEGGEN, MAAR PUCK!

Voor een leek sloeg hij zich er goed doorheen, maar Kees begon zich gaandeweg wel te ergeren aan de regie, die constant een wat ouder echtpaar op de tribune in beeld nam. Hij kon niet verhinderen dat er nogal wat cynisme in zijn stem doorklonk, toen hij zei: 'Het zou leuk zijn als we nog iets van de wedstrijd te zien krijgen, in plaats van constant deze twee mensen.'

Twintig seconden later had hij telefoon vanuit Hilversum.

'Bob Spaak hier. Je hebt het over de koning en de koningin van Zweden.'

Op verzoek graven ze nu in hun geheugen en noemen wat namen uit de rolodex van grote sporters die in hun hoofd zit.

Kees: 'Ik heb Maradona geïnterviewd. En Pelé trouwens ook.'

Mart: 'Ik heb eens een waanzinnig leuke middag gehad met Martina Navratilova.'

Kees: 'James Hunt, die heb ik ook weleens uitgebreid gesproken.'

‘Echt? James Hunt?’

‘Ja, in Brazilië. Samen met Mario Andretti.’

‘Ik heb Merckx van dichtbij meegemaakt natuurlijk, en daarna nog een miljoen wielrenners.’

‘Regilio Tuur.’

‘Florence Griffith, schiet me nu te binnen.’

‘Ik heb João Havelange gesproken. Samaranch trouwens ook. Na afloop bood hij me nog een horloge aan. Dat heb ik keurig geweigerd.’

‘Zo zijn we door Bob Spaak opgevoed, Kees. Streng. Paolo Rossi, met hem heb ik trouwens ook een keer een uitgebreid gesproken in Turijn. Had ik de hele nacht op mijn Italiaans gestudeerd.’

‘Weet je wie ik ook heb geïnterviewd heb en waar ik stiknervuus voor was? De grote Wayne Gretzky.’

‘Ik ook!’

‘Je staat er nooit bij stil, Mart.’

‘Waarbij?’

‘Nou, bij al die namen. Maar wat wij allemaal gezien hebben in ons leven, dat is eigenlijk niet normaal.’

Een korte stilte. Karen vraagt of er nog iemand koffie of thee wil. Maar Mart denkt liever nog even aan wat namen.

‘Trouwens, jij hebt toch ook Billy Wright weleens ontmoet, de Engelse voetballer?’

‘In een taxi. Vriendelijke man. Het was alleen wel jammer dat ik hem helemaal niet herkende. We hadden een leuk gesprek op de achterbank. Na een tijdje vroeg hij of ik zelf ook had gevoetbald. TONEGIDO, zei ik. Uit Voorburg. Hij knikte vriendelijk. ‘En u’, vroeg ik. ‘Heeft u vroeger ook gevoetbald?’

Hij keek me even aan, vertrok geen spier en zei toen: ‘*Only three World Cups and 105 caps for England.*’

Rotterdam, najaar 2022

Michel van Egmond